

Autor: Haris Čutahija, MA, Vanjskopolitička inicijativa BiH

Digitalna transformacija apliciranja za poslove javnih službenika: Tranzicija ka elektronskom podnošenju na državnom nivou

Uvod: Rijedak i opipljiv korak ka modernizaciji javne uprave

Već godinama, prijava na konkurse za državnu službu u Bosni i Hercegovini podrazumijevala je da kandidati spremaju printani portfolio, ovjeravaju dokumente i da se oslanjaju na dostavljanje prijave poštom – proces koji je predstavljao nesrazmjerno veliko finansijsko i logističko opterećenje, posebno za kandidate koji se nalaze van većih urbanih sredina. Troškovi samog učešća u konkursnoj proceduri često su bili veći izazov od dokazivanja vlastitih kvalifikacija i zasluga.

Uvođenje elektronskih prijava putem platforme konkursi.ads.gov.ba predstavlja odlučujući pomak u odnosu na ovaj isključujući model. Kandidati sada mogu kreirati jedinstveni digitalni profil, elektronski učitati dokumentaciju i odmah dobiti potvrdu o podnesenoj prijavi sa vremenskom oznakom. Time se uklanja neizvjesnost povezana s dostavom putem pošte i otklanja dugogodišnja finansijska prepreka koja je mnoge kvalifikovane kandidate isključivala iz konkurencije prije nego što je proces odabira uopšte počeo.

Modernizacijom samo početne faze prijave, Agencija za državnu službu uskladila je proces zapošljavanja sa savremenim standardima digitalne uprave, bez izmjena u procedurama ocjenjivanja kandidata. Ipak, uticaj ove promjene je značajan: prijavljivanje je sada moguće obaviti na daljinu, predvidivo je i ne predstavlja finansijsko opterećenje za kandidate. Reforma unapređuje onu tačku interakcije s institucijama koju građani najdirektnije doživljavaju – sam čin podnošenja prijave za posao – te vraća princip pravičnosti osiguravajući da pristup konkurenciji zavisi od kvalifikacija, a ne od finansijskih mogućnosti ili mjesta prebivališta.

Reforma čini prijavljivanje na radnja mjesta u državnoj službi dostupnim svima uklanjajući finansijskih i logističkih prepreka koje su ranije onemogućavale učešće mnogih kvalifikovanih kandidata.

Šta se promijenilo: Model prijavljivanja, ali ne i cijela procedura

Reforma koju je provela Agencija za državnu službu modernizuje samo jednu komponentu procesa zapošljavanja: fazu podnošenja prijave, ali oona značajno mijenja način na koji kandidati pristupaju konkursima u javnom sektoru. Donedavno su kandidati bili obavezni štampati obimnu dokumentaciju, ovjeravati kopije i dostavljati prijave putem pošte ili lično, što je stvaralo nejednake finansijske i organizacione troškove daleko prije nego što su njihove kvalifikacije uopšte bile predmet ocjene..

Novi sistem zahtijeva od kandidata da kreiraju profil na sajtu **MojKonkurs**, koji služi kao jedinstveni digitalni identitet za prijavljivanje na sve oglase za radna mjesta na nivou državnih institucija. Kandidati mogu elektronski učitati identifikacione dokumente, diplome, izjave i standardizirane elektronske obrasce, čime se eliminiše potreba za dostavljanjem papirne dokumentacije. Važno je naglasiti da elektronsko podnošenje prijave automatski generiše vremensku oznaku, čime se uklanjaju rizici povezani s kašnjenjem pošiljki, gubitkom koverti ili nejasnoćama u vezi s rokovima za prijem prijava.

Ova promjena ne smanjuje samo direktne troškove (štampanje i poštarinu), već i indirektna opterećenja (putne troškove, izostanak s posla i potrebu za odlaskom na šaltere nadležnih institucija) koji su ranije obeshrabrivali učešće kandidata u konkursnim procedurama. Iako reforma ne mijenja format ispita, diskreciona ovlaštenja konkursnih komisija niti postupke odabira kandidata, ona uklanja logističke prepreke koje su nesrazmjerno ograničavale pristup kvalifikovanim kandidatima upravo u trenutku kada je konkursna procedura trebala omogućiti ravnopravnu konkurenciju..

Digitalizacijom pristupa, a ne postupka ocjenjivanja kandidata, novi sistem donosi praktično i neposredno unapređenje: kandidati se sada mogu prijaviti na konkurs iz bilo koje općine ili grada, u bilo kojem trenutku, bez oslanjanja na fizičku administrativnu infrastrukturu ili pouzdanost poštanskih usluga. Riječ je o ciljanoj reformi sa širokim efektima, koja proces zapošljavanja u državnoj službi čini pristupačnijim, dosljednijim i operativno efikasnijim.

Reforma digitalizuje pristup konkursnoj proceduri, smanjujući logistička opterećenja bez promjene načina na koji se kandidati ocjenjuju.

Uticaj reforme: Prijava više nije filter zasnovan na troškovima

Prelazak na elektronsko podnošenje prijave suštinski mijenja ekonomsku i logističku prirodu prijavljivanja na radna mjesta u državnoj službi. Prema ranijem modelu, kandidati su redovno snosili troškove štampanja, ovjere dokumenata, slanja poštom i ponovne pripreme dokumentacije - troškove koji su obeshrabrivali učešće mnogo prije nego što su njihove kvalifikacije uopšte bile razmatrane. Ovi finansijski i logistički zahtjevi djelovali su kao nevidljivi filteri, nesrazmjerno isključujući osobe s manje raspoloživih resursa ili one koje žive udaljeno od administrativnih centara.

Uklanjanjem potrebe za fizičkim prijavnim dosjeima i dostavom putem pošte, novi sistem eliminiše direktne troškove i smanjuje indirektna opterećenja, poput putovanja, odsustva s posla i oslanjanja na notarsku ili poštansku infrastrukturu. Automatske potvrde o prijemu prijave s vremenskom oznakom zamjenjuju neizvjesnosti povezane s kašnjenjem ili gubitkom pošiljki, osiguravajući da prihvatljivost prijave zavisi od pravovremenog podnošenja, a ne od vanjskih logističkih faktora.

Reforma također donosi koristi u pogledu efikasnosti i održivosti u okviru javne uprave. Smanjenje obima rada s papirnom dokumentacijom umanjuje administrativno opterećenje i usklađuje procese zapošljavanja sa širim ciljevima zaštite okoliša. Još važnije, reforma jača dostojanstvo i predvidivost iskustva prijavljivanja: kandidati se mogu prijaviti na daljinu, brzo i bez bojazni da će nepotrebni troškovi ili nepouzdana dostava ugroziti njihovo učešće.

U konačnici, reforma neutralizira finansijske i infrastrukturne nejednakosti koje su bile ugrađene u prethodni sistem. Po prvi put, prijavljivanje na konkurs za radno mjesto na dr-

žavnom nivou u Bosni i Hercegovini više nije određeno troškovima ili rizicima povezanim s poštanskom dostavom, već spremnošću i sposobnošću kandidata da podnese potpunu digitalnu prijavu.

Uklanjanjem potrebe za štampanjem, ovjerom dokumenata i dostavom putem pošte, digitalni sistem uklanja isključivanje zasnovano na troškovima koje je ranije određivalo ko uopšte može pristupiti konkursnoj proceduri.

Zašto je ovo važno: Kandidati se takmiče - bez obzira na svoje finansijske mogućnosti
Ova reforma rješava dugogodišnju kontradikciju u sistemu zapošljavanja u državnoj službi Bosne i Hercegovine: iako je jednak pristup javnom zapošljavanju bio garantovan zakonom, troškovi prijavljivanja su u praksi onemogućavali ostvarivanje stvarne jednakosti. Digitalizacijom procesa podnošenja prijava putem sistema MojKonkurs, Agencija za državnu službu efektivno uklanja finansijski i logistički filter koji je ranije određivao ko može učestvovati u konkursnim procedurama.

Elektronsko podnošenje prijava osigurava da konkurs počinje sa ravnopravnije pozicije. Kandidati se više ne moraju oslanjati na štampače, poštanske usluge, kurirsku dostavu ili lično pribavljanje ovjerenih dokumenata. Umjesto toga, prijava je trenutna, dostupna na daljinu i ne zahtijeva dodatne troškove, omogućavajući osobama iz svih općina i različitih socioekonomskih sredina da učestvuju u konkursu pod uporedivim uslovima

Ova promjena je posebno značajna za mlade stručnjake i kandidate koji se prvi put prijavljuju, a koji su često doživljavali konkurse na državnom nivou kao skuplje i zahtjevnije za prijavu u odnosu na radna mjesta u privatnom sektoru. Uklanjanjem početne finansijske prepreke, reforma proširuje bazu potencijalnih kandidata i smanjuje vjerovatnoću da se pojedinci sami isključe jer je sama procedura prijavljivanja previše skupa.

Iako reforma ne mijenja strukturu ispita niti način rada konkursnih komisija, njena vrijednost ogleda se u jačanju pravičnosti početne pozicije. Svaki kandidat koji ispunjava uslove sada se može prijaviti bez potrebe da procjenjuje da li mu je učešće finansijski izvodljivo. Na taj način reforma vraća povjerenje u princip da zapošljavanje u javnoj službi treba biti otvoreno za sve – bez obzira na finansijske mogućnosti kandidata ili mjesto njihovog prebivališta.

Reforma čini konkurse za državnu službu istinski dostupnim tako što osigurava da se kandidati takmiče na osnovu svojih kvalifikacija i zasluga, a ne veličine svog novčanika.

Zaključak: Digitalno unapređenje je uspjeh, iako samo po sebi ne rješava sve izazove sistema zasnovanog na zaslugama

Prelazak na potpuno elektronski sistem prijavljivanja na konkurse za državnu službu putem platforme konkursi.ads.gov.ba predstavlja jedan od najpraktičnijih i najvidljivijih koraka modernizacije uvedenih u javnoj upravi Bosne i Hercegovine posljednjih godina. Uklanjanjem finansijskih i logističkih opterećenja koja su tradicionalno pratila proces prijavljivanja, reforma unapređuje iskustvo svakog kandidata mnogo prije početka procjene njegovih kvalifikacija i zasluga. Prijavljivanje je sada brže, predvidljivije i dostupno sa bilo koje lokacije, čime se omogućava širem i raznovrsnijem krugu kandidata da učestvuju u konkurenciji za radna mjesta u javnom sektoru.

Ova promjena ne rješava dublje strukturne izazove u sistemu zapošljavanja – poput integriteta postupaka ocjenjivanja, dosljednosti testiranja kompetencija ili diskrecionih ovlaštenja konkursnih komisija – niti joj je to bila namjena. Njen doprinos ogleda se u ispravljanju osnovne nejednakosti u procesu zapošljavanja: isključivanja kandidata na osnovu njihove mogućnosti da priušte samo podnošenje prijave.

Reforma također donosi administrativne koristi. Smanjenje obima rada s papirnom dokumentacijom rasterećuje službe za ljudske resurse, podržava ciljeve održivosti i predstavlja signal šire spremnosti za nastavak digitalne transformacije javnog sektora. Ona pokazuje da

značajna unapređenja u javnoj upravi ne zahtijevaju uvijek sveobuhvatne reforme; postepeni i jasno vidljivi koraci mogu donijeti stvarna poboljšanja u pogledu jednakosti u oblastima s kojima građani najdirektnije dolaze u kontakt.

U narednom periodu, digitalni sistem podnošenja prijava može poslužiti kao osnova za izgradnju sadržajnijih reformi – od jačanja procjene zasnovane na kompetencijama do uvođenja provjerljivih digitalnih evidencija o procesu ocjenjivanja. Ipak, čak i u svom sadašnjem obimu, reforma ostvaruje ključni cilj: osigurava da pristup konkursima na državnom nivou više ne zavisi od ličnih finansijskih mogućnosti, pouzdanosti poštanske dostave ili geografskih ograničenja, već od kvalifikacija kandidata i njihove spremnosti da učestvuju u konkurenciji.

Iako ne predstavlja rješenje za dublje izazove sistema zapošljavanja prema zaslugama, reforma ispravlja ključnu nejednakost osiguravajući da pristup konkursima za državnu službu više ne zavisi od resursa kojima kandidat raspolaže.